

ANDTS-plan

För högstadieskolor i Nyköpings kommun 2023-2025

En del i arbetet för att minska bruket av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar på Nyköpings Högstadieskolor

Nyköpings Enskilda
Grundskola

För lustfyllt lärande, hälsa och hållbar utveckling.

Nyköpings Friskola

BEVÄRLINGEN KÄRLEKENS OCH KUNSKAPENS ÅR

Polisen

Nyköpings
högstadium

 Nyköping

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1. Inledning	3
Vision.....	4
Mål	4
Definitioner	4
Lagstiftning.....	5
Anmälningsskyldighet.....	5
Aktiviteter utöver ordinarie lektioner och undervisningstid	5
Förebyggande arbete	6
3. Handlingsplaner vid bruk eller misstanke om bruk	7
Alkoholpåverkad elev på skoltid/skolområdet samt misstanke om alkoholbruk	8
Misstanke om att elev brukar narkotika/dopningsmedel	10
Innehav och/eller misstanke om innehav av narkotika/dopningsmedel.....	13
Bruk av tobak under skoltid/på skolområde.....	15
Urinprov	17
4. Frågor och svar.....	19

Bilaga

Tips på länkar, material och källor kring ANDTS

1. Inledning

Nyköpings kommun har sedan 2021 antagit ett program för social hållbarhet. I programmet antas inriktning för kommunens förebyggande ANDTS (Alkohol, Narkotika, doping, tobak, spel om pengar) arbetet. Målområden har sin utgångspunkt i kommunens behov med en grund i Regeringens antagning strategi 2021- 2025 Strategin utgår från det övergripande målet om ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar, samt ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter.

2017 var alla Nyköping kommuns högstadieskolor tillsammans med socialtjänsten, polisen samt kommunens dåvarande preventionssamordnare involverade för att aktivt ta ställning mot ANDT-preparat bland ungdomar och därmed skapades grunden till denna ANDT-plan. 2020 uppdateras den med fortsatt samverkan mellan socialtjänst, polis och samtliga högstadieskolor inom kommunen. Vid revidering 2022 väljer vi att ta bort den del som handlar om förebyggande arbete då det finns i kommunens program för socialhållbarhet samt önskemål från skolorna att göra egna handlingsplaner.

Syftet med droghandlingsplanen är att vara ett förtydligande om hur skolorna går tillväga när man misstänker användning av ANDTS. Det är upp till varje skola att göra en plan för det förebyggande arbetet. Strateg på kommunledningskontoret kan vara behjälplig i arbetet med att ta fram den förebyggande planen.

Högstadiet är en tid då en del ungdomar kommer i kontakt med alkohol, narkotika, doping, tobak eller spelar om pengar. Användning av dessa preparat orsakar inte bara fysisk och psykisk ohälsa utan kan på sikt ha en negativ påverkan på elevens studiero och skolresultat. Det kan även påverka eleven och personalens fysiska och psykiska arbetsmiljö samt säkerheten generellt. Skolan vill och ska, tillsammans med elever och vårdnadshavare arbeta för att alla elever får en högstadietid fri ifrån dessa preparat. Detta är alla högstadieskolor i Nyköping eniga om.

Denna ANDTS-plan har arbetats fram med syftet att upptäcka och ingripa mot användning av ANDTS. Planen utgår från gällande lagstiftning. Skolan räknas som en arbetsplats med samma krav och skyldigheter som andra arbetsplatser och skall därför vara fri från alkohol, narkotika, doping och tobak. Planen innehåller en kombination av tydliga regler, konsekvenser, omtanke och stöd för att förhindra bruk av ANDT-preparat bland elever. Alla elever, vårdnadshavare och skolpersonal ska känna sig trygga i att skolan erbjuder en miljö där varje elev ges möjligheter till god social utveckling, god kunskapsutveckling samt ökar elevernas välmående. Vid misstanke eller konstaterat bruk samarbetar skolan med vårdnadshavare, socialtjänsten och i vissa fall polisen. Vårdnadshavare är mycket viktiga i arbetet kring en elev och därför är skolans ambition att samarbeta med vårdnadshavarna under hela skoltiden.

För att planen ska uppfylla sitt syfte krävs att skolans personal har kännedom om planen och dess innehåll. Planen behöver introduceras för alla nya medarbetare samt diskuteras återkommande i personalgruppen. Även berörda personalgrupper inom polis och socialtjänst ska känna till planen och dess rutiner för samverkan. Det är upp till varje enhets chef /rektor att se till att planen är känd i sin personalgrupp.

Vision

Ett Nyköping fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar, samt ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter.

Vår grundprincip är att det ska vara svårt att bruka narkotika och doping och lätt att få hjälp att sluta.

Mål

- Att eleverna skall avstå från bruk av tobak
- Att alkoholdebuten senareläggs
- Att eleverna skall avstå från narkotika och doping
- Att eleverna väljer bort att spela om pengar
- Att personal skall vara trygg i hur man agerar om man misstänker eller får vetskap om att eleven brukar ANDT preparat.

Syfte

Att högstadieskolorna ska agera enligt samma rutiner vid misstanke eller uppenbart bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak bland elever

Uppföljning

Att möjliggöra uppföljning av målpuppfyllelse används Liv och hälsa ung som genomför vart tredje år i samverkan med Regionen samt LUPP som görs på uppdrag av kommunen i samverkan med MUCF.

[Ungdomsenkäten LUPP | MUCF](#)

Gemensamma avstämningar med berörda aktörer sker två gånger per år för att säkerställa att planen är möjlig att följa, sammankallande är strateg med ANDTS inriktning på kommunledningskontoret. Mötet används även för att delge varandra hur man arbetar förebyggande inom berörda områden.

Definitioner

I denna plan definierar vi ANDT-preparaten enligt nedan;

Tobak, innefattar Cigaretter, E-cigaretter, vattenpipa, cigariller, snus, råttobak och andra preparat innehållandes tobak eller nikotin. Även nikotinfritt snus omfattas av definitionen

Alkohol, en dryck/vätska med alkoholhalt

Narkotika, Med narkotika avses narkotikaklassade preparat, receptbelagd medicin utan giltigt recept, eller överkonsumtion av preparat på recept, sniffning, substanser klassad som hälsofarlig vara eller andra jämförbara substanser.

Dopning avses prestationshöjande medel/dopningsmedel eller andra jämförbara substanser.

Vårdnadshavare avses förälder, god man eller annan vuxen ställföreträdare för barnet.

Spel om pengar, i den nationella strategin är det fokus på spel om pengar, även här vill vi kort uppmärksamma spel om pengar som ett beteende som kan leda till skadlig användning och beroende. Som påverkar den unges hälsa och utveckling.

Lagstiftning

Denna drogplan baseras på en gällande lagstiftning. Här är ett utdrag;

- Enligt FN:s barnkonvention har varje barn rätt att skyddas från droger.
- Enligt tobakslagen (1993:581) är det förbjudet att röka i lokaler avsedda för skolverksamhet samt på skolgårdar.
- Enligt skollagen (2010:800) skall skolan motverka bruk och missbruk av droger och tobak.
- Enligt socialtjänstlagen (2001:453) har skolan skyldighet att göra en anmälan om en elev misstänks bruka.
- Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) har arbetsgivaren/skolan en skyldighet att förebygga psykisk och fysisk ohälsa samt olycksfall och därmed även en skyldighet att verka för en drogfri skola. Samt skyldighet att klargöra vilka interna regler och rutiner som gäller om arbetstagare (elever) uppträder påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel i arbetet.
- Enligt alkohollagen (2010:1622) skall omyndiga skyddas ifrån alkohol. Överlåtelse av alkohol är endast tillåten till individer över 18 och då endast folköl, övrig alkohol får endast överlåtas till dem över 20 år.
- Enligt narkotikastrafflagen (1968:64) är all befattning med narkotikaklassade preparat kriminaliserat och detta gäller även egen konsumtion. All användning av narkotika jämföras med missbruk. Polis kan ta initiativ till drogtest även utan föräldrars medgivande.
- Enligt dopningslagen (1991:1969) är all icke medicinsk befattning med dopningsklassade preparat kriminaliserat och detta gäller även egen konsumtion.
- Enligt lagen om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser (2011:111) har Polisen rätt att omhänderta och förstöra vissa hälsofarliga varor.

Anmälningssplikt

Alla som arbetar med barn och unga har anmälningssplikt vid oro till socialtjänsten (SoL 14:1). Rutiner hur detta skall ske skall finnas på alla skolor oavsett huvudman. Skolpersonal kan alltid ringa till socialtjänsten och rådgöra. Kontakta mottagningsgruppen för barn och unga 0155-457714
Mer info finns att hämta på dessa hemsidor:

[Anmälan till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa - Socialstyrelsen](#)

[nykoping.se - Orosanmälan - misstanke om barn som far illa](#)

Aktiviteter utöver ordinarie lektioner och undervisningstid

Det är viktigt att inte glömma de aktiviteter som sker utöver lektionstiden. ANDTS planen regler och riktlinjer gäller även på till exempel skolresor, skolavslutningar och skolfester. Sammanfattningsvis gäller följande:

- Ingen elev får bruka alkohol under skoltid, detta rapporteras enligt rutiner i handlingsplanen
- Misstanke eller uppenbart bruk av narkotika eller doping rapporteras enligt rutiner i handlingsplanen

- Rökning är förbjudet på skolområden (både inomhusmiljöer och utomhusmiljöer som barn vistas i ska vara rökfria enligt tobakslagen)
- Bruk av tobak hanteras enligt respektive skolas policy/riktlinjer för tobaksbruk

Förebyggande arbete

Förebyggande ANDTS arbete innebär i korthet att minimera risken för ohälsa och främja hälsa. För detta krävs kunskap om vilka faktorer som påverkar beteendet negativt respektive positivt, de så kallade risk- och skyddsfaktorerna. Risk och skyddsfaktorer verkar på olika nivåer: samhälleliga förutsättningar (t.ex. normer, välfärdssystem och miljö), livsvillkor och levnadsförhållanden (t.ex. utbildning och arbete), sociala sammanhang (t.ex. relationer med familj och vänner), levnadsvanor (t.ex. användning av ANTS) samt faktorer hos individen i form av ålder, kön och genetiska förutsättningar.

Här är några exempel på faktorer som påverkar barn och ungas och bruket av ANDTS preparat

Skyddsfaktorer	Risikfaktorer
Stöd från vårdnadshavare	Avsaknad av omsorg
Skolnärvaro	Minskad motivation för skolarbete
Skolframgång	Upprepad ogiltig frånvaro
Trivsel i skolan	Bristande intressen generellt
Goda sociala relationer	Avsaknad av fritidsverksamhet
Positiv förstärkning av lärare eller annan viktig person på skolan	Aggressivt och våldshandlingar
Strukturerad och innehållsrik fritid	Rökning, ökar risken för narkotikaanvändning

Källa: *Barnens behov i centrum*, Socialstyrelsen (2015) samt *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020*, Regeringskansliet.

Risikfaktorerna behöver inte vara tecken på att eleven använder narkotika men med en kontrollerad uppföljning av exempelvis skolprestation, närvaro och elevens välmående ökar chansen för att sätta in stödjande insatser oavsett bakomliggande orsak.

Stödjande verksamhet och samverkan

Elevhälsan ska via hälsofrämjande och förebyggande insatser bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan kan på en övergripande nivå vara ett resurstöd i undervisningen om exempelvis ANDTS. Vid behov erbjuds elever tobaksavvänjning via enskilda samtal, gruppverksamhet och/eller med hänvisning till andra stödverksamheter och kontaktkällor. Både personal, elever och vårdnadshavare kan vända sig till elevhälsan för att få råd och handledning kring bemötande eller känsla kring en elev. Det går också bra att vända sig till polisen och socialtjänstens ungdomsstödare och/eller ungdomsbehandlare. Finns det en oro så bör en

orosanmälan göras, denna görs av person som har känslan av oro för en elev. Skolledning, elevhälsa, socialtjänst och polis samverkar i förebyggande syfte genom exempelvis regelbundna möten (SSPF – skola, socialtjänst, polis och fritid). Våren 2023 har socialtjänstens förebyggande enhet anställt en person som SSPF koordinatör och arbetet påbörjas igen under året.

Samverkan med vårdnadshavare

Samverkan med vårdnadshavare är mycket betydelsefullt i det förebyggande arbetet. Vårdnadshavarna bör informeras om skolans förebyggande arbete, rutiner och gällande policys samt ha möjlighet att enkelt komma i kontakt med skolan för frågor och funderingar. Vårdnadshavarna bör få information om exempelvis nya/aktuella droger som drabbar Nyköping samt få råd om hur de kan bemöta sina barn i frågor om tobak, alkohol och andra droger. Här kan socialtjänsten vara behjälplig. I brist på föräldramöten kan information och dialog ske via epost, hemsida och webportal eller motsvarande. Ett annat sätt är att bjuda in till öppna informationskvällar i samverkan med exempelvis polisen och socialtjänsten. Respektive skola har ansvar för att kommunikationen med vårdnadshavare fungerar. Rutiner för hur och när vårdnadshavarna kontaktas vid misstanke eller uppenbart bruk av alkohol eller andra droger bör stå med i respektive skolas handlingsplan.

Riktade insatser

Riktade insatser kan förekomma exempelvis i form av ej föranmäld avsökning med narkotikahund beslutad av rektor samt alkohol och drogtester vid misstänkte att en elev använder något av preparaten. Syftet med riktade insatser är att bättre styra och följa upp det drogförebyggande arbetet på Nyköpings högstadieskolor. Att dessa riktade insatser kan förekomma behöver dock i förväg förtydligas till vårdnadshavare samt elever.

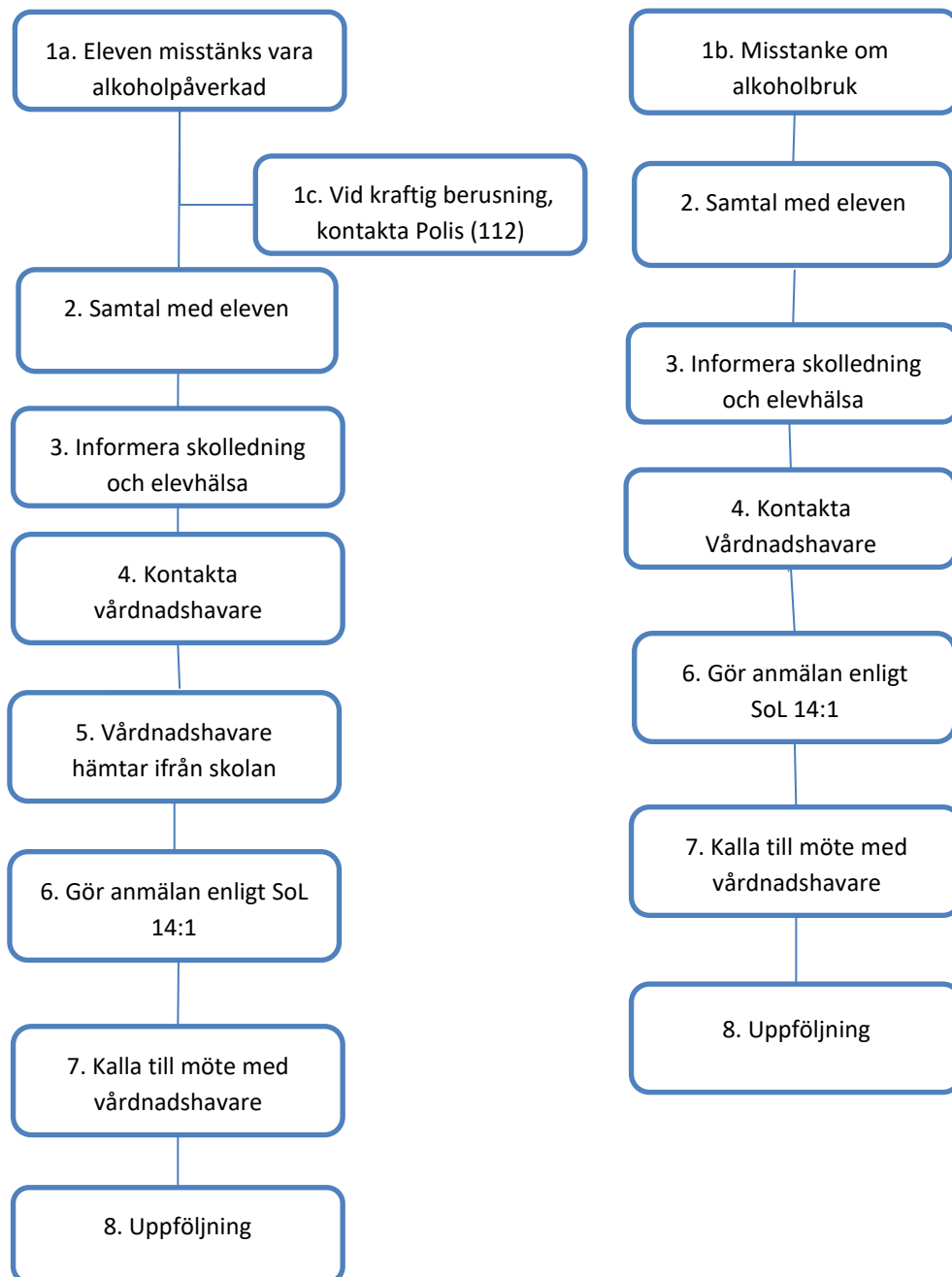
3. Handlingsplaner vid bruk eller misstanke om bruk

Handlingsplanerna beskriver hur skolpersonal bör hantera följande situationer bland eleverna:

- Uppenbart alkoholpåverkad elev på skoltid/skolområde samt misstanke om alkoholbruk
- Misstanke att elev brukar narkotika/dopningsmedel
- Bruk av tobak under skoltid/på skolområde

Respektive flödesschema beskriver vem som ansvarar för vad samt i vilken ordning åtgärder och agerande skall ske. Varje ruta har en siffra, vilken hänvisar till en utförligare beskrivning i löpande text. Varje skola ansvarar över att anpassa flödesschemat så att det blir genomförbart på respektive skola.

Alkoholpåverkad elev på skoltid/skolområdet samt misstanke om alkoholbruk

1a. Eleven misstänks vara alkoholpåverkad

Personal får misstanke om eller på annat sätt kännedom om att en elev är påverkad av alkohol på skoltid/skolområdet. Detta gäller även elever som är märkbart bakfulla och/eller luktar alkohol.

1b. Misstanke om alkoholbruk

Misstanke alkoholbruk kan till exempel baseras på att skolpersonal får information av en annan elev eller att skolpersonal genom egna iakttagelser fått misstankar. Ofta kan de handla om en känsla av att det inte står rätt till med en elev, men att man inte har konkreta "bevis".

1c. Vid kraftig berusning kontakta Polis

Är eleven så påverkad att ni behöver hjälp av Polisen för att hantera situationen akut? Går det inte att samtala med eleven, om du är orolig för elevens akuta hälsa och säkerhet eller om situationen är hotfull eller våldsam, ring 112.

2. Informera elev

Ett första samtal med eleven för att informera om eventuell misstanke. Dock viktigt att fundera kring hur informationen kan landa hos eleven. Det är viktigt att någon vuxen stannar med eleven. Ett samtal med eleven så eleven ges möjlighet att delge sin reaktion på misstanken. Det är viktigt att lagmentor/elevhälsa/skolledning i ett samtal förklarar för eleven så konkret som möjligt vad det är som föranleder misstanken samt vad som kommer att hända härnäst. Rektor ansvarar för att detta samtal sker. Vårdnadshavaren bör få samma information.

3. Informera skolledning och elevhälsa

I detta läge bör kontakt tas med skolledning/elevhälsa för samråd. Därefter tas beslut om fortsatta åtgärder. Om skolledning/elevhälsa inte är på plats, kontakta vårdnadshavare direkt.

4. Kontakta vårdnadshavare

Vårdnadshavare skall alltid kontaktas när skolan misstänker att en elev är påverkad av alkohol. Rektor ansvarar för att detta görs.

5. Vårdnadshavare hämtar ifrån skolan

I de fall där eleven är påverkad gäller att vårdnadshavare kontaktas omgående för att hämta eleven ifrån skolan. Det är rektors ansvar att agera utifrån vad som behövs med hänsyn till elevens, andra elevers och personalens trygghet.

Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till risken för andra elever och skolans personal får rektor besluta om omedelbar avstängning av en elev enligt 5 kap. Skollagen (2010:800). Rektorns beslut om omedelbar avstängning får inte avse längre tid än en vecka.

Det är även rektors ansvar att besluta om vidare åtgärder och insatser till eleven, detta görs i relation till vårdnadshavaren.

6. Gör anmälan enligt SoL 14:1

Beslut tas om anmälan jämlikt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen (2001:453). Alla som arbetar inom skolverksamhet har en enskild skyldighet att anmäla missförhållanden som rör barn. Skolan ska ha rutiner kring hur en orosanmälan görs.

Här kan du läsa hur en orosanmälan kan gå till: <https://orosanmalan.se/>

Att föredra är att kalla till anmälningsmöte med skola, eleven, vårdnadshavare och socialtjänsten. nykoping.se - [Orosanmälan - misstanke om barn som far illa](#)

7. Kalla till möte med vårdnadshavare

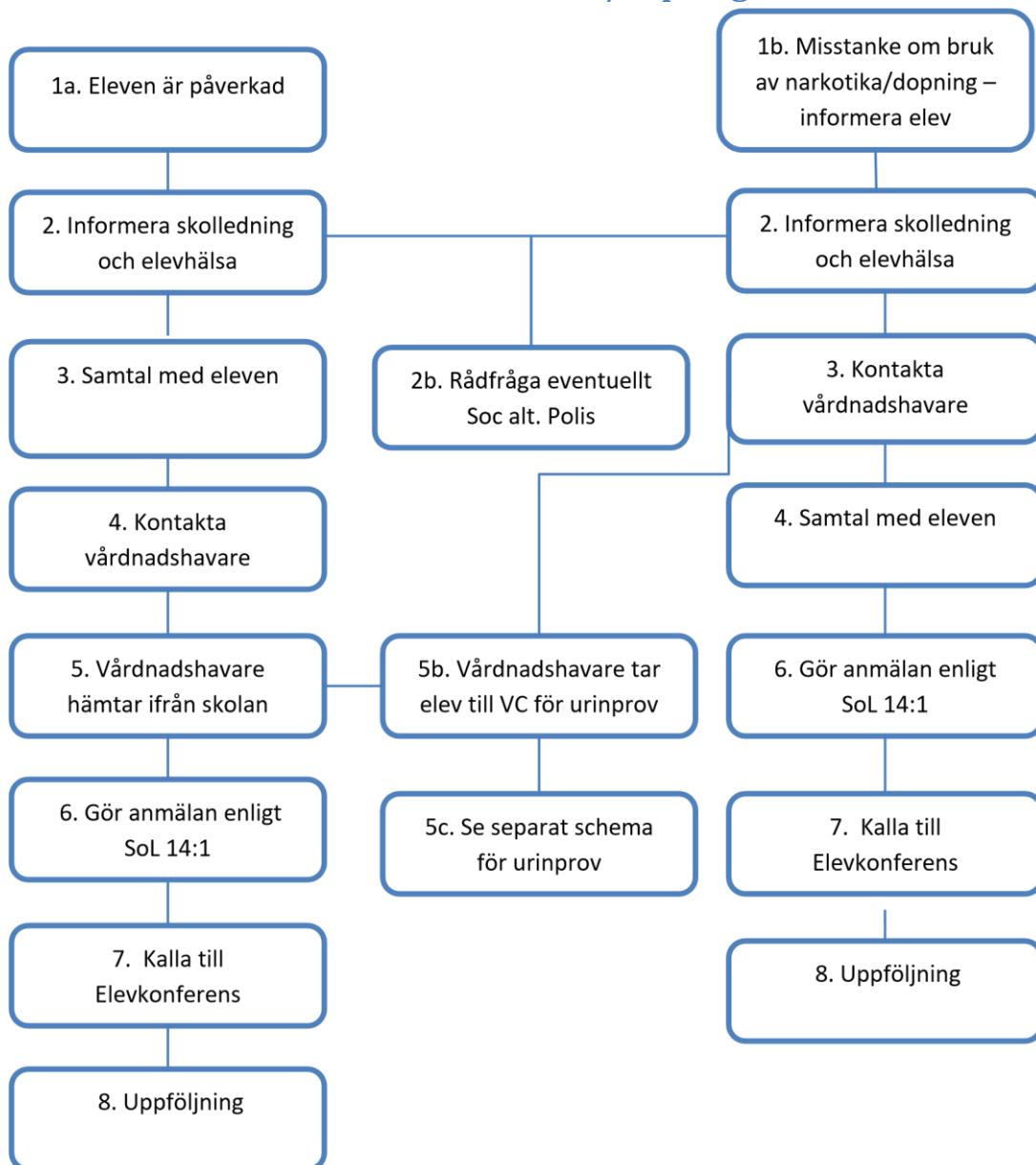
Om inte anmälningsmöte sker kallar skolledning till möte med elev, vårdnadshavare, lagmentor och elevhälsa.

Ett åtgärdsprogram avseende både den studiemässiga och den sociala tillvaron upprättas i samarbete med elev och vårdnadshavare. Samordning bör ske med socialtjänst i de fall de är inkopplade.

8. Uppföljning

Skolledare tillsammans med vårdnadshavare tar ansvar för att samordna insatser och uppföljning runt eleven.

Misstanke om att elev brukar narkotika/dopningsmedel

1a. Eleven är påverkad

Personal bedömer att eleven är påverkad av någonting. Går det inte att samtala med eleven eller om situationen är hotfull eller våldsam, ring 112.

1b. Misstanke om bruk av narkotika/dopningsmedel

Misstanke om bruk narkotika/doping kan till exempel baseras på att skolpersonal får information av en annan elev eller att skolpersonal genom egna iakttagelser fått misstankar. Ofta kan de handla om en känsla av att det inte står rätt till med en elev, men att man inte har konkreta "bevis". Samtala med eleven och informera eventuellt om den misstanke som finns, dock viktigt att fundera kring hur informationen kan landa hos eleven.

2. Informera skolledare och elevhälsa

I detta läge ska kontakt tas med rektor (i första hand) och/eller elevhälsa (i andra hand) för samråd. Därefter tas beslut om fortsatta åtgärder. Om skolledning eller elevhälsa inte går att kontaktas, ring vårdnadshavare direkt eller rådfråga socialtjänst/polis.

2b. Rådfråga eventuellt Soc. Alt Polis

Ibland kan man som personal behöva stöttning i att värdera sina iakttagelser. Kan det du ser vara en påverkad elev? Samt att man kan behöva fråga om råd i hur man skall agera. Vid samtal med polis betänk att polisen har absolut anmälningsplikt. Du kan till exempel ringa anonymt och rådfråga.

Polisen kontaktas via telefon 114 14. Socialtjänstens ungdomsstödjare kan ni komma i kontakt med via kommunens växel 0155-24 80 00.

3. Samtal med elev

Det första samtalet ger eleven en möjlighet att delge sin reaktion på misstanken. Det är viktigt att lagmentor/elevhälsa/skolledare/skolpersonal i ett samtal förklarar för eleven så konkret som möjligt vad det är som föranleder misstanken samt vad som kommer att hända härnäst. Skolledare ansvarar för att detta samtal sker. Vårdnadshavaren bör vara med på detta samtal. Informera vårdnadshavaren om möjligheten att ta urinprov på vårdcentral.

4. Kontakta vårdnadshavare

Vårdnadshavare skall alltid kontaktas när skolan misstänker att en elev är påverkad eller misstänker att eleven brukar narkotika eller doping. Skolledare ansvarar för att detta görs.

5. Vårdnadshavare hämtar ifrån skolan

I de fall där eleven är påverkad gäller att vårdnadshavare kontaktas omgående för att hämta eleven ifrån skolan. Det är skolledares ansvar att agera utifrån vad som behövs med hänsyn till elevens, andra elevers och personalens trygghet.

Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till risken för andra elever och skolans personal får rektor besluta om omedelbar avstängning av en elev enligt 5 kap. Skollagen (2010:800). Rektorns beslut om omedelbar avstängning får inte avse längre tid än en vecka.

Det är även rektors ansvar att besluta om vidare åtgärder och insatser till eleven, detta görs i relation till vårdnadshavaren.

5b. Vårdnadshavare tar elev till Vårdcentral för urinprov

Vårdnadshavaren bör skyndsamt ta med eleven till deras vårdcentral och be om ett urinprov. Önskvärt är provtagning samma dag eller dagen efter eftersom vissa preparat går snabbt ur kroppen. Var tydliga till vårdcentralen och vårdnadshavaren att ni önskar testa eleven på så många olika preparat som möjligt. Samt be att få en lista på alla preparat som testades. Det kan vara till användning framåt vid utredning hos socialtjänsten.

Behövs fler urinprov krävs en remiss ifrån socialtjänsten. Detta fås exempelvis genom att vårdnadshavare ringer till socialtjänstens mottagningsenhet för ungdomar (ring via växel 0155-24 80 00) och ansöker om detta.

5c. Se separat schema för urinprov Se sid. 20.

6. Gör anmälan enligt Sol 14:1

Beslut tas om anmälan jämlikt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen (2001:453). Alla som arbetar inom skolverksamhet har en enskild skyldighet att anmäla missförhållanden som rör barn. Skolan ska ha rutiner kring hur en orosanmälan görs.

Här kan du läsa hur en orosanmälan kan gå till: <https://orosanmalan.se/>

Att föredra är att kalla till anmälningsmöte med skola, eleven, vårdnadshavare och socialtjänsten. nykoping.se - [Orosanmälan - misstanke om barn som far illa](#)

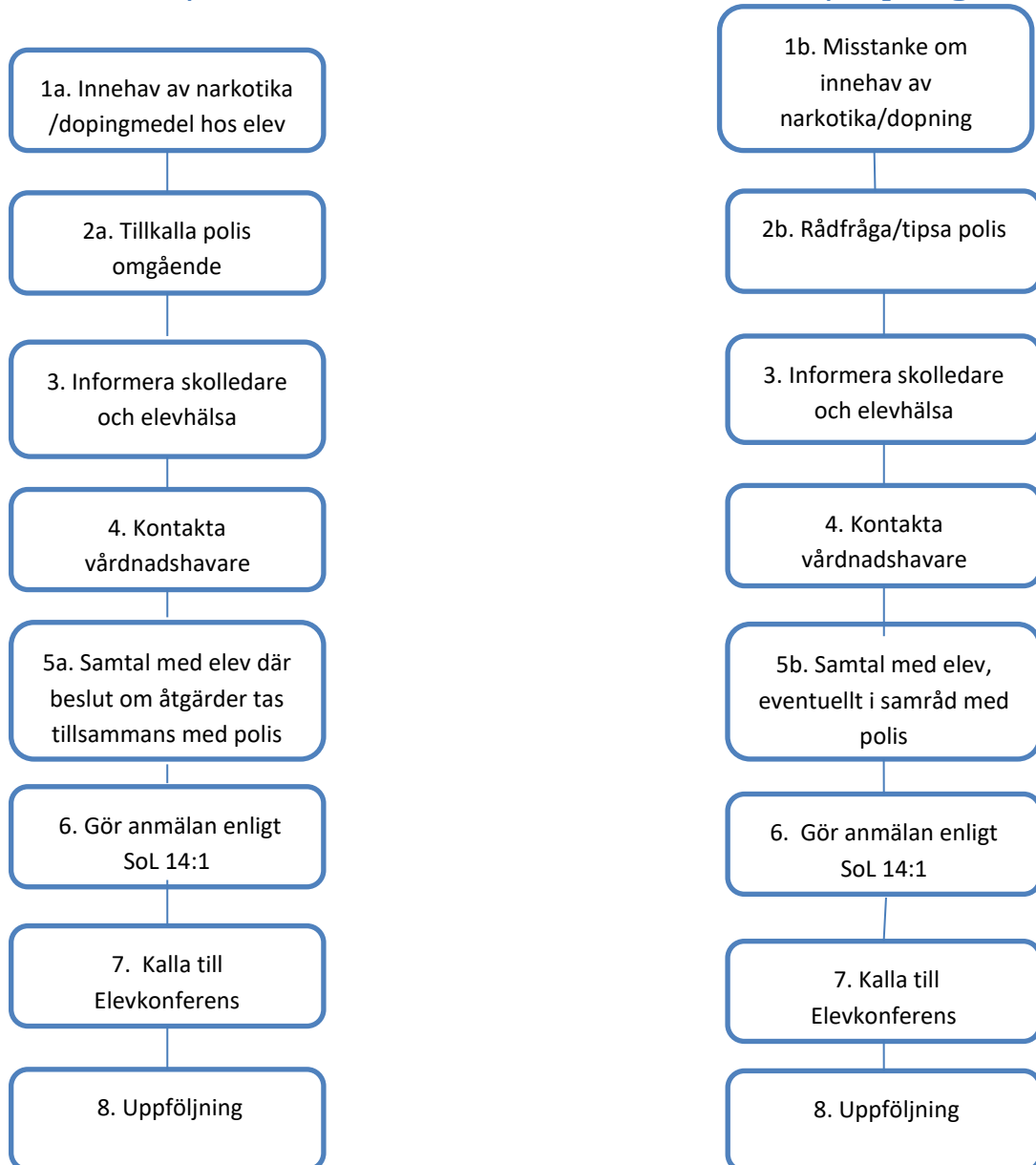
7. Kalla till möte med vårdnadshavare

En handlingsplan avseende både den studiemässiga och den sociala tillvaron upprättas i samarbete med elev och vårdnadshavare. Samordning bör ske med socialtjänst i de fall de är inkopplade. Skolledare är ansvarig för att detta sker.

8. Uppföljning

Skolledare och vårdnadshavare tar ansvar för att samordna insatser och uppföljning runt eleven.

Innehav och/eller misstanke om innehav av narkotika/dopningsmedel

1a. Innehav av narkotika/dopingmedel hos elev

Personal ser att en elev har narkotika på sig eller runt sig på skolområdet.

1b. Misstanke om innehav av narkotika/dopningsmedel

Misstanke om innehav av narkotika/doping kan till exempel baseras på att skolpersonal får information av en annan elev eller att skolpersonal genom egna iakttagelser fått misstankar. Ofta kan de handla om en känsla av att det inte står rätt till med en elev, men att man inte har konkreta "bevis". Samtala med eleven och informera *eventuellt* om den misstanke som finns, dock viktigt att fundera kring hur informationen kan landa hos eleven.

2a. Tillkalla polis omgående

Tillkalla polis omedelbart på nummer 112.

2b. Rådfråga/tipsa Polis

Vid misstanke om innehav av narkotika/dopingmedel kan man som personal behöva stöttning i att värdera sina iakttagelser. Vid samtal med polis betänk att polisen har absolut anmälningsplikt. Du kan till exempel ringa anonymt och rådfråga. Polisen kontaktas via telefon 114 14.

3. Informera skolledare och elevhälsa

I detta läge ska kontakt tas med rektor (i första hand) och/eller elevhälsa (i andra hand) för samråd. Därefter tas beslut om fortsatta åtgärder. Om skolledning eller elevhälsa inte går att kontaktas, ring vårdnadshavare direkt eller rådfråga socialtjänst/polis.

4. Kontakta vårdnadshavare

Vårdnadshavare skall alltid kontaktas när vid innehav eller misstanke om innehav av narkotika eller doping. Rektor ansvarar för att detta görs.

5a. Samtal med elev där beslut om åtgärder tas tillsammans med polis

Det första samtalet ger eleven en möjlighet att delge sin reaktion på situationen. Därefter behöver skolpersonal och polis gemensamt göra en planering framåt. Vårdnadshavaren bör vara med på detta samtal.

5b. Samtal med elev, eventuellt i samråd med polis

Det första samtalet ger eleven en möjlighet att delge sin reaktion på misstanken. Det är viktigt att mentor/handledare/elevhälsa/rektor i ett samtal förklarar för eleven så konkret som möjligt vad det är som föranleder misstanken samt vad som kommer att hända härnäst. Rektor ansvarar för att detta samtal sker. Polis och Vårdnadshavaren bör vara med på detta samtal.

6. Gör anmälan enligt SoL 14:1

Beslut tas om anmälan jämlikt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen (2001:453). Alla som arbetar inom skolverksamhet har en enskild skyldighet att anmäla missförhållanden som rör barn. Skolan ska ha rutiner kring hur en orosanmälan görs.

Här kan du läsa hur en orosanmälan kan gå till: <https://orosanmalan.se/>

Att föredra är att kalla till anmälningsmöte med skola, eleven, vårdnadshavare och socialtjänsten. nykoping.se - [Orosanmälan - misstanke om barn som far illa](#)

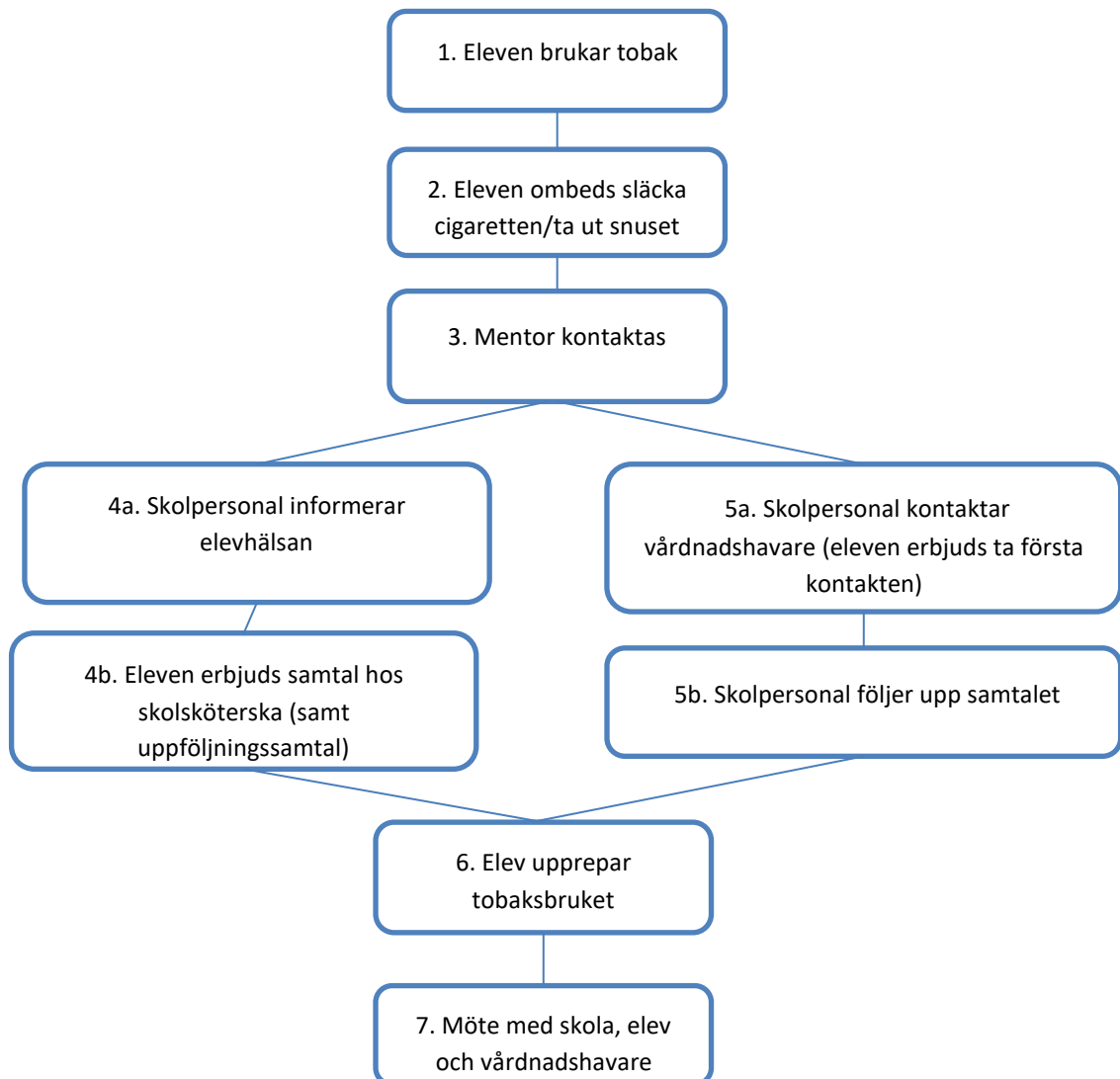
7. Kalla till möte med vårdnadshavare

Ett möte med vårdnadshavare bokas där man tar fram en handlingsplan avseende både den studiemässiga och den sociala tillvaron. Planen upprättas i samarbete med elev och vårdnadshavare. Samordning bör ske med socialtjänst i de fall de är inkopplade. Skolledare är ansvarig för att detta sker.

8. Uppföljning

Skolledare och vårdnadshavare tar ansvar för att samordna insatser och uppföljning runt eleven.

Bruk av tobak under skoltid/på skolområde

1. Eleven brukar tobak

Om en elev brukar tobak är det all personals ansvar att agera. Att endast ett fåtal gör det blir verkningslöst. Tobak innefattar Cigaretter, E-cigaretter, vattenpipa, cigariller, snus, råttobak och andra preparat innehållandes tobak eller nikotin. Även nikotinfritt snus omfattas av definitionen

2. Eleven ombeds fimpa cigaretten eller ta ut snusen (av den personal som upptäcker)

Eleven påminns samtidigt om att skolan har tobaksfri skoltid.

3. Lagmentor kontaktas

Elevens lagmentor ska informeras snarast möjligt av den som upptäckt eleven.

4a. Skolpersonal kontaktar elevhälsan

4b. Eleven erbjuds samtal hos skolhälsovården samt uppföljning

Eleven erbjuds samtal hos skolsköterska kring tobaksanvändning, där tobaksavvänjningsstöd kan erbjudas. Ett uppföljande samtal ska erbjudas eleven.

5a och 5b. Skolpersonal kontaktar vårdnadshavare samt följer upp

Skolpersonal ansvarar för att vårdnadshavare kontaktas. Eleven ska alltid erbjudas ta första kontakten för att förklara vad som hänt och att skolpersonal kommer ta kontakt. Skolpersonal ansvarar för att informera att eleven brutit mot skolans riktlinjer för tobaksbruk. Vårdnadshavaren påminns/informeras om planen och en lösning på problemet diskuteras fram. Vårdnadshavaren föreslås kontakta elevhälsan för stöd i hur hantera situationen. Uppföljning med vårdnadshavaren sker via utvecklingssamtalet eller vid ett separat tidsbestämt tillfälle.

6. Eleven upprepar tobaksbruket

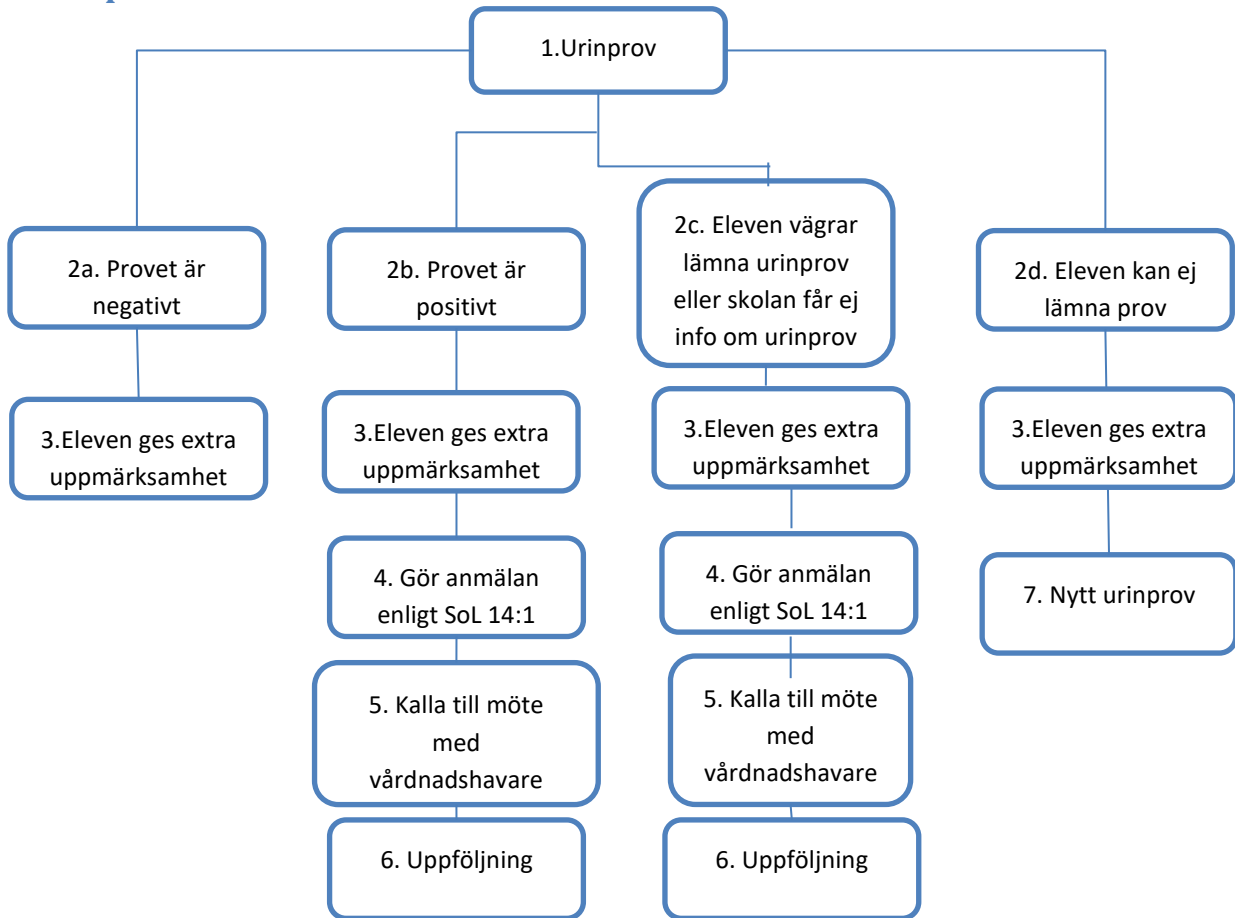
Eleven ombeds släcka cigaretten, ta ut snusen samt påminns åter om skolans riktlinjer kring tobaksfri skoltid.

7. Möte med vårdnadshavare

Om en elev vid upprepade tillfällen röker eller snusar på skoltid kallas eleven och vårdnadshavaren till samtal med skolledare och elevhälsa.

Skola och vårdnadshavare kommer gemensamt överens om hur eleven fortsättningsvis skall hanteras i relation till tobaksbruket.

Urinprov

1. Urinprov

Beslut om att urinprov ska tas fattar vårdnadshavare eller av rektor inför frivilliga prov. Urinprov tas antingen på vårdcentral. Läs mer under Frågor och svar.

När en vårdnadshavare tar med eleven till vårdcentral för urinprov förutsätts vårdnadshavaren kommunicera resultatet till skolan.

Punkterna nedan baseras på att vårdnadshavaren delger skolan resultatet ifrån provtagningen. Om vårdnadshavare inte återkopplar till skolan agerar skolan utifrån sin misstanke om bruk.

2a. Provet är negativt

Eleven har lämnat de urinprov som överenskommits och resultatet påvisar ingen förekomst av droger. Beroende på den problembild som eleven uppvisat övervägs behovet av andra åtgärder. Att ett urinprov är negativt behöver inte betyda att eleven är helt drogfri. Vissa droger, som Spice, syns sällan på urinprov. Olika droger lämnar dessutom kroppen olika fort.

2b. Provet är positivt

Resultatet visar att eleven har förekomst av en eller flera droger i kroppen. Samtal hålls med eleven som även informeras om fortsatta åtgärder från skolans sida.

Det är rektors ansvar att agera utifrån vad som behövs med hänsyn till elevens, andra elevers och personalens trygghet.

Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till risken för andra elever och skolans personal får rektor besluta om omedelbar avstängning av en elev enligt 5 kap. Skollagen (2010:800). Rektorns beslut om omedelbar avstängning får inte avse längre tid än en vecka.

Det är även rektors ansvar att besluta om vidare åtgärder och insatser till eleven, detta görs i relation till vårdnadshavare.

Är urinprovet positivt skickar vårdcentralen en orosanmälan till socialtjänsten. Socialtjänsten agerar då utifrån de lagar, förordningar och rutiner som gäller.

2c. Eleven vägrar lämna urinprov och/eller skolan får inte information om urinprovet

Det går inte att tvinga någon till provtagning. Endast polisen har sådana befogenheter om polisen fattar misstanke om narkotikapåverkan. Eleven informeras då om att detta innebär att misstanken kvarstår och andra åtgärder kommer att vidtas. En handlingsplan avseende både den studiemässiga och den sociala tillvaron upprättas i samarbete med elev och vårdnadshavare. Samordning bör ske med socialtjänst i de fall de är inkopplade.

2d. Eleven kan ej lämna prov

Ibland är det svårt för en elev att lämna ett urinprov. Eleven skall då lämna ett nytt prov inom kort.

3. Eleven ges extra uppmärksamhet

Eleven kanske inte var påverkad och/eller känner sig orättvist behandlad. Eleven kanske var påverkad men fick ändå ett negativt prov. Oavsett är det viktigt att ge eleven extra uppmärksamhet i detta läge. Regelbunden uppföljning av studieresultat och närvaro sker i nära samarbete med vårdnadshavare.

4. Gör en anmälan enligt SoL 14:1

Beslut tas om anmälan jämlikt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen (2001:453). Alla som arbetar inom skolverksamhet har en enskild skyldighet att anmäla missförhållanden som rör barn. Skolan ska ha rutiner kring hur en orosanmälan görs.

Här kan du läsa hur en orosanmälan kan gå till: <https://orosanmalan.se/>

nykoping.se - Familj, barn och ungdom

5. Kalla till möte med vårdnadshavare

Ett åtgärdsprogram avseende både den studiemässiga och den sociala tillvaron upprättas i samarbete med elev och vårdnadshavare. Samordning bör ske med socialtjänst i de fall de är inkopplade.

6. Uppföljning

Rektor och vårdnadshavare tar ansvar för att samordna insatser och uppföljning runt eleven. Detta innebär att skolledare tar över ansvaret för eventuella vidare åtgärder i samverkan med vårdnadshavare. Samråd sker vid behov med berörd lagmentor och/eller socialtjänst.

7. Nytt urinprov

Börja om i toppen av flödesschemat.

4. Frågor och svar

Får skolan utföra drogtest/urinprov på elev?

Skolinspektionen har tagit ställning till drogtest i skolan vid flera tillfällen. Så här tolkar myndigheten lagen;

”Drogtester är ett kroppsligt ingrepp och enligt grundlagen är alla medborgare skyddade mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Det innebär att inga drogtest kan genomföras i skolan utan att det finns ett fullt och reellt samtycke från eleven, och som huvudregel även från elevens vårdnadshavare om eleven inte är myndig. En elev har alltid rätt att avstå från att delta i ett test utan att behöva förklara varför, även om man tidigare har samtyckt.

Skolan får inte använda våld, påtryckningar, hot om sanktioner eller andra metoder för att tvinga en elev att gå med på att göra ett drogtest.

Skolinspektionens rekommendation

Eftersom det är svårt att bedöma om ett drogtest faktiskt genomförs frivilligt – det vill säga med ett fullt och reellt samtycke, utan tvång – avråder Skolinspektionen från att genomföra drogtest i skolan. Drogtester skall därmed göras på vårdcentralen.

Vid misstanke om drogmissbruk hos en elev bör skolan alltid ta kontakt med berörda myndigheter, som socialtjänsten, polisen och sjukvården.

Källa: <http://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/Stallningstaganden/Drogtester/>

Är det tillåtet att visitera elevskåpen?

Elevskåpet är inte ett privat utrymme för eleven. Det är alltså tillåtet att öppna elevskåpen för visitation dock under förutsättning att eleverna har klart för sig under vilka premisser skåpen disponeras, det är olika mellan skolor. Skolan måste därför informera eleverna om att dessa utrymmen endast är avsedda för litteratur och skolhjälpmedel då de tilldelas. Viktigt att notera är dock att skolan vid visitation inte får öppna stängda väskor som förvaras i skåpen då de i sig är slutna förvaringsställen. Beslut om att öppna skåp tas av rektor. Gör alltid ett avvägande om det är lämpligare att kontakta polisen än att själva öppna skåpet.

Är det tillåtet att kroppsvisitera en elev?

Enligt regeringsformen (RF 2 kap, 6 § och 12 §) är varje medborgare gentemot de allmänna skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Till det allmänna räknas även den offentliga skolan och tillhörande personal varför det inte är tillåtet.

Vilka regler gäller kring avstängning av elev?

Enligt Skollagen (2010:800) kan högstadieskolan vidta ett flertal åtgärder för elevernas tillrättaförande; utvisning ur undervisningssalen, kvarsittning, skriftlig varning, tillfällig omplacering och avstängning. Avstängd elev får inte få vistas på skolan.

Vad innebär egentligen tobakslagen?

Tobakslagen (1993:581) säger att rökning är förbjuden i alla lokaler som är avsedda för barn- och ungdomsverksamhet. Likaså är rökning förbjuden på skolgårdar och liknande ytor utomhus

i anslutning till barn- och ungdomsverksamheter. Det är förbjudet att ha en anvisad plats för rökning på skolgården samt att hänvisa till områden i anslutning till skolan. Rökförbudet gäller dygnet runt. Det är rektor som är ansvarig för att lagen följs. Tillsynsansvaret ligger hos den kommunala tillsynsenheten, miljö och hälsoskydds nämnden.

Skolornas gemensamma plan för tobaksfri skoltid beskriver hur skolan arbetar förebyggande mot alla typer av tobak samt hur man agerar när någon elev brukar tobak.

Vad säger lagen om langning/innehav av alkohol, narkotika och dopning?

Langning av alkohol, narkotika och dopningspreparat är en kriminell handling och ska anmälas till polis av rektor. Elever under 20 år kan inte införskaffa alkohol utan att det föregåtts av langning, förutom öl upp till och med 3,5 % (det som tidigare kallades folköl), där gränsen är 18 år. På skolområdet är alkoholförtäring förbjuden.

Narkotiska preparat eller dopningpreparat (som ej föreskrivits av läkare) får enligt svensk lagstiftning inte användas eller innehas på skolområdet eller annan plats. Polisanmälan görs av rektor.

Är det tillåtet att skolan utför alkoholutandningsprov?

Alkoholutandningsprov kräver lagstöd för att få genomföras med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 6 § RF om skydd mot påtvingat kroppsligt ingrepp men enligt skolinspektionen gäller detta bara skolor som finns i den offentliga förvaltningen det vill säga detta berör inte friskolor.

Hur kan skolan få till ett urinprov på en elev?

Det skolan kan göra är att be och/eller motivera vårdnadshavare till att få till ett urinprov. Det skolan kan göra i övrigt är att göra orosanmälningar till socialtjänsten vilket i sin tur kan leda till urinprov i ett senare skede.

Om skolan gör en polisanmälan angående drogpåverkad elev kan polisen vid brottsmisstanke om drogpåverkan fatta ett beslut om urinprov i syfte att få bevis i förundersökningen.

Hur går vårdnadshavare tillväga för att få till ett urinprov på sitt barn?

Denna text är baserad på regionens drogtest av minderåriga på vårdcentral i Sörmland.

En orolig vårdnadshavare med barn som är folkbokförd i Nyköpings kommun kan vända sig direkt till sin vårdcentral där man är listad. Besöket bokas till distriktsköterska eller sjuksköterska. Denna samtalar med patienten/vårdnadshavaren och ordinerar lämpliga prover. Besöket är kostnadsfritt.

Vid negativt svar skickar ansvarig sköterska brevsvaret till vårdnadshavare. Vid positivt svar skickas brevsvaret till vårdnadshavare samt, enligt lag, meddelande till Socialförvaltningen.

Är personen under 18 år måste provtagningen vara begärd av vårdnadshavare eller socialförvaltning/polis. Ingen annan uppdragsgivare har rätt att kräva drogtest.

Behövs fler urinprov krävs en remiss ifrån socialtjänsten. Detta fås exempelvis genom att vårdnadshavare ringer till socialtjänstens mottagningsenhet för ungdomar (ring via växel 0155-24 80 00) och ansöker om detta. Vårdnadshavare kan alltid vända sig till Polisen via telefon, 114 14, eller direkt till polisman för rådgivning. Är eleven skriven i en annan kommun kontakta den kommunen för information om rutinerna där.

Hur går en polisanmälan till?

Polisanmälan kan göras både via telefon, 114 14, eller direkt till en polisman. Polis är alltid skyldig att upprätta en anmälan när denne får kännedom om brott. Alla har rätt att göra polisanmälningar det vill säga man behöver inte vänta på beslut från rektor. 114 14 har en "call back" funktion så du slipper sitta i telefonkö.

Polisen är skyldig att meddela vårdnadshavare om personer under 18 år är misstänkta för brott om inte det är till men för utredningen, även socialtjänsten skall underrättas.

Hur går en anmälan till socialtjänsten till?

Alla som arbetar med barn och unga har anmälningsplikt vid oro till socialtjänsten (SoL 14:1). Rutiner hur detta skall ske skall finnas på alla skolor oavsett huvudman.

Det går också att läsa mer om orosanmälan på dessa sidor:

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-som-far-illa>

nykoping.se - Orosanmälan - misstanke om barn som far illa

Skolpersonal kan alltid ringa till socialtjänsten och rådgöra. Kontakta kommunens mottagningsgrupp barn och unga via växel 0155-24 80 00.

Vilken personal ska rektor informera under ett pågående ärende?

Elevhälsan är en viktig grupp att informera vid pågående ärenden. Det är viktigt att personal som arbetar med berörd person har kunskap om att det pågår ett ärende och att personalen vet vem de kan vända sig till om det skulle uppstå några frågor. Det är inte alltid säkert att det är det bästa för eleven att all personal vet vad som framkommit i ärendet.

När har skolan rätt att få del av information från polis, socialtjänst och vårdnadshavare kring en ungdom?

Polisen har en absolut underrättelseskyldighet gentemot socialförvaltningen men samma uppgifter, om de lämnas ut till skolan av polis eller socialtjänst, kan vara ett brott mot tystnadsplikten och inte omfattas av sekretessbrytande regler i Offentlighets och sekretesslagen. Om vårdnadshavaren samtycker till att lyfta sekretessen kring ungdomen kan detta ge skolan rätt till att ta del av informationen kring ungdomen.

På vilket sätt kan polisen stötta skolan och eleven i det efterföljande arbetet kring en elev vid konstaterat bruk droger?

Polisen utreder brottet och lämnar vidare utredningen till åklagaren. Polisen kan alltid ta emot nya anmälningar eller tips kring en elev. Om vårdnadshavaren väljer att undanröja sekretessen så kan polisen delta vid efterföljande arbetet.

På vilket sätt kan socialtjänsten stötta skolan och eleven i det efterföljande arbetet kring en elev vid konstaterat bruk av droger?

På vilket sätt det är möjligt för socialtjänsten att stötta är individuellt från elev till elev. Det beror till exempel på om eleven/familjen har tidigare insatser, vilken inställning eleven/vårdnadshavaren har till att ta emot stöd. Skola, elev och vårdnadshavare är alltid välkomna att

kontakta antingen kommunens Ungdomsstödjare eller Mottagningsgruppen Ungdom via växel
0155-24 80 00 vid frågor.

Vad gör jag om jag hittar något jag tror kan vara narkotika på skolan?

Meddela rektor. Kontakta polisen, till exempel den polis som brukar vara med på era SSP möten.
Får ni inte tag på hen så ring Polisen på 114 14 och rådgör.

Vad är SIP?

SIP står för samordnad individuell plan och upprättas tillsammans med en individ som har eller är i behov av insatser ifrån flera olika aktörer. Planen syftar till att ge en överblick om *vad* som behöver göras, samt *vem* som gör det och *när* det görs. Det möjliggör till bättre samarbete mellan olika aktörer och ökar delaktigheten för den enskilda individen.

SIP är lagstadgad sedan 2010 i både HSL (3 f §) och SoL (2 kap. 7 §). Från 2017 kan även skolan initiera en SIP, efter en överenskommelse i länet om det. SIP är samverkan mellan kommun och region, polisen innefattas inte av SIP.

Läs mer om SIP här:

<http://in.nykoping.se/service-och-stod-i-arbetet/mallar-blanketter-ochformular/verktyg/samordnad-individuell-plan-sip>

Olika aktuella aktörer kring eleven och övriga i familjen

Nyköpings kommuns har ett utvecklat stöd till ungdomar upp till 20 år. Förebyggande enheten erbjuder stöd till både den unge och vårdnadshavaren. För att läsa mer om vilket stöd som erbjuds direkt till den unga läs mera här:

[nykoping.se - Stöd till barn och unga](#)

Om ni önskar mer information om stöd till hela familjen så finns det här:

[nykoping.se - Stöd till familjen](#)

Bilaga

Tips på länkar, material och källor kring ANDT

ANDT på schemat

www.drugsmart.com/andt

Ett metodmaterial som stöd till ANDT-undervisningen

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning

www.can.se Fakta och information om alkohol och narkotika

Folkhälsomyndigheten

Myndigheten med det nationella ansvaret för folkhälsofrågor (uppdrag via socialdepartementet)

www.folkhalsomyndigheten.se

Skoluppdraget

Stöd till skolor i det förebyggande arbetet (material, föreläsningar mm)

www.skoluppdraget.se

Drugsmart

Information och stöd kring frågor om alkohol och andra droger, för ungdomar eller vuxna i ungdomars närhet

www.drugsmart.com

Elevhälsan

En mötesplats för alla som arbetar inom elevhälsan i skolan.

www.elevhalsan.se

Ungdomsmottagningen

www.umo.se Din ungdomsmottagning på nätet

Tonårsparlören (IQ-initiativet)

Tips och råd om hur man pratar med ungdomar om alkohol

www.tonarsparloren.se

Non smoking generation

www.nonsmoking.se En stödorganisation i tobaksförebyggande arbetet

Cannabishjälpen

Fakta om cannabis samt stöd vid missbruk

www.cannabishjalpen.se

Alkoholhjälp

Stöd om man är orolig för sitt eller någon kompis drickande

www.alkoholhjalpen.se

Alkoholprofilen

Gör ett test om du tror att du dricker för mycket alkohol

www.alkoholprofilen.se